

Salvador Company

6 Octubre 2015

Salvador Company (València, 1970) ha publicat dos reculls de relats, *El cel a trossos* (2001) i *Lawn Tennis* (2004), i tres novel·les, *Voleriana* (2002), premi Documenta, *Silenci de plom* (2008), Premi Joanot Martorell i de la Crítica dels Escriptors Valencians i *Sense fi* (2015), premi Pin i Soler. Ha traduït al català, en col·laboració amb Anna Torcal, autors com ara Stefano Benni, J. M. G. Le Clézio, Xavier de Maistre, Claude Lévi-Strauss, Joseph Brodsky o Muriel Barbery. També ha publicat diversos assaigs breus sobre Joan Fuster, Ausiàs March, Walter Benjamin, Italo Calvino o Thomas Bernhard. Més informació aquí.

«L'imitador de veus» és la conferència amb dates mentideres que l'heteronímic Ferran Bessó —un que vaig ser jo fins que un editor m'ho va impedir, o siga, un que no seré mai— llegirà al *Ir Congrés Internacional sobre l'obra d'Eveli Volero i la seua generació*, que tindrà lloc pròximament a la Fundació Volero-Dolç de Benborser. Més que una conferència, però, «L'imitador de veus» és el nostre petit homenatge de ventrílocs a Anselm Garcia-Zuratas i a Volero, els dos millors imitadors de ventríloc que he conegut. (1)

L'imitador de veus

Quan li vam proposar, però,
que ja per acabar imités la seva pròpia veu,
va dir-nos que no en sabia.

Thomas Bernhard

Fa deu anys, un matí nuvolós de mitjan desembre, em cridaren del diari per a encarregar-me un article a doble pàgina sobre el vint-i-cinquè aniversari de la mort d'Eveli Volero. Érem a dijous i havia d'eixir al suplement cultural de dissabte.

Després d'un matí de pelegrinatge angoixós per llibreries i biblioteques públiques i privades, la meua erudició voleriana es reduïa a la possessió d'un exemplar d'*El virtuós (relat)*, el qual acabaven de publicar, i d'una fotocòpia d'un assaig d'Anselm Garcia-Zuratas titulat «Últime paraules: verbalitat terminal en un assaig d'Eveli Volero» sobre l'assaig de Volero «L'efecte *caixa negra* (sobre la facúndia terminal i el pes d'allò hipotètic)», publicat en una revista en la fundació de la qual, anys enrere, jo havia participat. En vista d'això i aprofitant la meua amistat amb un cosí prim de la dona de Garcia-Zuratas

(filla al seu torn de Volero), vaig prendre la decisió d'encobrir la meua supina ignorància de la bibliografia d'aquest autor fent un article de caire *humà*, a base de testimonis. Tanmateix, i per sort, a última hora d'aquell divendres, amb motiu de la notícia —que després resultà molt exagerada, si més no— del traspàs del darrer Nobel espanyol de literatura, el meu article quedà reduït a una nota marginal.

Ara que celebrem el trenta-cinquè aniversari de la mort d'Eveli Volero Real, crec que la millor manera de correspondre a l'honor que m'han fet els organitzadors d'aquest acte en sol·licitar la meua presència és limitar-me a llegir per a vostès, amb tota l'exactitud que els capricis de la memòria m'hagen concedit, la transcripció de la conversa telefònica que aquell dijous de fa deu anys vaig mantenir amb el difunt Garcia-Zuratas, a qui fóra molt injust no fer extensiu l'homenatge.

—Sí?

—Hola, bon dia.

—Bon dia.

—Anselm Garcia-Zuratas, per favor?

—Sí, sóc jo; qui és?

—Sóc un periodista de *La luz del Turia*, d'ací de Benborser, i li tocava perquè, si no té cap inconvenient, voldria fer-li unes preguntes...

—Sobre el meu sogre, vitat?

—Sí; i no sóc el primer, pel que sembla.

—Ni l'últim. A vore, què vol saber?

—Bé, si poguera ser, m'estimaria més que ens veiérem mitja horeta esta nit, o demà, per a fer-li una entrevista en profunditat i...

—Mire, no s'ho prenga malament, però ja vaig prou endarrerit amb el llibre sobre l'obra i els miracles de l'Eveli com perquè el mateix Eveli em furte més temps. Si té preguntes, faça-me-les ara i li les respondré amb molt de gust.

—Bé, d'acord; però això em canvia completament els plans i no sé jo si...

—Un bon periodista ha de saber improvisar, no?

—Home, sí, això diuen...

—Doncs avant.

—Bé, la veritat és que aixina, de colp i volta, el primer que se m'ocorre és que me'n conte alguna cosa... significativa, que el definisca... No sé, alguna anècdota... Tinc entès que la seua amistat va durar més de vint anys; i, a més, tot i la diferència d'edat...

—Em vaig casar amb la seua filla...

—Sí.

—Mire, ja em perdonarà, eehh... Com ha dit que li diuen, a vostè?

—No li ho he dit, disculpe: Ferran Bessó.

—Doncs ja em perdonarà, Ferran, però em fa l'efecte que pretén que jo li diga què ha de posar al seu article.

—Home, doncs en part sí: vostè és qui millor el coneixia.

—Qui millor el conegué fou la seua dona, Marina Dolç. Ha provat a posar-s'hi en contacte?

—Ah, doncs no se m'havia ocorregut, però si me'n dóna el telèfon ho puc intentar.

—... M'ha dit que treballa per a *La luz del Turia*, vitat?

—Sí.

—Com sap, o hauria de saber, és allà on va començar a escriure *Volero*...

—Ah!

—En fi, Ferran, vostè no té la culpa d'haver nascut tan tard ni de treballar en una fulla infecta com *La luz del Turia*, de manera que, si li pareix bé, li puc contar una anècdota que ens va passar als dos quan érem estudiants, allà per la fi dels cinquanta, i que potser és la més reveladora del caràcter de l'Eveli; què me'n diu?

—Sí, sí, clar. Perfecte.

—Molt bé. Açò va passar quan fèiem de guàrdia nocturn al cementeri de Campanar, que llavors era encara un poblet dels afores de València. Com que la primera nit hi havia una boira molt espessa (al capdavall tot era horta al voltant), havíem decidit tàcitament —és a dir, sense reconèixer la nostra por— fer junts els dos torns de guàrdia; i fou això el que em va salvar, perquè a les quatre o cinc hores de ser allà, serien les dotze i mitja o la una, vàrem sentir uns cops i unes veus entre les quals de seguida en distingírem la cantant, que ordenà que el primer que calia era trobar el guàrdia i apanyar-lo. Ens agafà tal acollonament, que ens ficàrem dins de les primeres casetes que vàrem trobar buides. Després vàrem saber que els nostres *visitants* pretenien espoliar les despulles d'una viuda de qui deien que s'havia fet soterrar amb les joies i que era la més rica del Pouet, una pedania de Campanar gairebé desapareguda hui dia.

»Al cap d'una hora o així d'estar dins de les casetes, amb la humitat que ens arribava al moll de l'os, la roba enfangada i els cucs que ens havien pres per un ressopó lliure d'embolcall, qui feia de cap de l'escamot va cridar entre dents, tot farfallós, en obrir el taüt i comprovar que havien encertat els cognoms de la viuda, però no el nom ni el gènere: «Mecaguen Déu i la Santízima Tdinitat, ma que zou animalz! Per culpa voztda d'azí no hem de tdaude méz que una pulmonia!» Llavors, l'Eveli va tindre una idea providencial: de sobte, redoblada per l'eco d'aquella cel·la del rusc de ciment, esclatà, sense que ni jo de primeres en sabera localitzar l'origen, eixa veu campanuda, de llaurador, amb què imitava cert peix gros valencià del Movimiento: «¡¡Pecador!!, ¡¿Qué hases?! ¡¿No ves que con este acto macabro pecáis contra Mí y contra l'Aspíritu Santo?! ¡¿No ves que si murierais ahora, porque en mi chusta ira un rayo os fulminara y ésas tus torpes palabras fueran las últimas, te condenarías al fuego aterno?!» Potser fóra per la situació i perquè m'agafà desprevingut, però l'efecte em va semblar literalment acollonant.

»Els integrants de l'escamot, que com sospitàvem per les seues veus i com més tard es va saber, anaven

prou farcidets d'aiguarent, quedaren en silenci un parell de minuts; o aixina se'm féu de llarg, allà dins, tremolant per si ens localitzaven. Després, mamprengueren a cridar i pegaren a fugir tan de pressa que es deixaren la ferramenta, la integritat d'una cama i, com descobrí la policia, una jaqueta amb una cartera on hi havia un bitllet de cinc duros i la documentació.

»Ja el sendemà, no sé com, va córrer la veu per Campanar (i també per Benicalap, però això sí que sé com va ser); va córrer que Nostre Senyor s'havia aparegut a uns xiquets al cementeri i que havia fet fugir uns saltejadors de tombes. Fins i tot ens varen entrevistar per a *Las Provincias* («*La madrugada del sábado al domingo pasados en el camposanto de Campanar, pedanía al noroeste de Valencia, tuvo lugar un milagroso suceso*», començava la notícia), però tot i parlar-los de l'assalt, de la fugida i d'una estranya veu tonant i inintel·ligible, ens callàrem la veritat com uns putes; part per por a les represàlies, part per vergonya torera. I si no arriba a ser que al cap de dues setmanes agafaren els desgraciats autors de l'intent d'espoli —que resultaren ser uns paletes de Benicalap que havien fet reformes a ca la morta— i perquè tots llevat d'un declararen (també per vergonya, dic jo) haver fugit en sentir «unes veus confuses», alcen una capella al lloc del miracle, perquè ja n'havien enviat un informe —i amb testimonis!— a la comissió avaluadora competent, que segons crec recordar pertanyia al bisbat.

»La cosa acabà amb tres dels paletes tancats uns quants anys a la presó, però el destinatari de l'apòstrofe diví, del xoc tan fort que havia patit, es va passar el que li quedava de vida al sanatori de Bétera, dient a qui volguera escoltar-lo, fins i tot en somnis, que Ell —perquè la paraula Déu ja no gosava pronunciar-la— li havia dit «a Campanad que, zi todnava a pendde el Zeu Zant Nom en va, em matadia».

»Què, li ha paregut interessant?

—Home... Si li haig de ser sincer, no és la primera volta que m'ho conten; pràcticament la mateixa història li l'he sentida sovint a mon tio prenent la fresca a la portalada de sa casa.

—De veres? D'on és vostè?

—Jo de València, però ma mare és del Quart de Benborser, néta del tio Pesador.

—Llavors no m'estranya que l'haja sentida, perquè durant anys, les nits d'estiu, quan s'enraonava a la fresca, la història va córrer per Campanar, per Benicalap i, fins i tot, per Paterna i Benborser. Alguns arribaren a dir que Nostre Senyor parlà a uns xiquets en el cementeri de Campanar per a dir-los que... En fi, és igual, fa tant de temps d'això que em sembla haver-ho somiat... Bé, Ferran, doncs si no vol res més, això és tot el que jo...

—Només una cosa: ha dit adés que era una anècdota molt reveladora del caràcter de Volero.

—Sí.

—Per què?

—N'ha llegit alguna cosa?

—*El virtuos* i poc més.

—Bo, doncs en eixe cas, vostè mateix ho pot deduir...

—Sí, clar, però la veritat és que m'ho he hagut de llegir massa de pressa i...

—Ja, ja, bé; com a mínim s'ho ha llegit... Mire, si li he contat eixa anècdota és perquè Volero fou en tot,

llevat del truc, un gariter dels bons i un imitador de veus fantàstic des que anàvem al col·legi; i després ho continuà sent per escrit, com ell mateix reconegué més d'una volta. De fet, podria dir-se que tota la seua obra fou un intent de convertir-se en l'imitador de veus total, que és Déu, «l'origen i la mentida de totes les paraules, la primera substància creada tot partint dels seus accidents». Què li pareix? Vitat que és una bona definició?

—Sí, molt bona.

—La trobarà en *Cartes a Sara*. O és en *Estrella quotidie*? Ara no me'n recorde; en qualsevol cas en el segon volum d'eixe simulacre d'Obres Completes que volen editar Marina i els canalles de Criterion! En fi, algun dia més d'u haurà de retre comptes del que estan fent amb el seu llegat... Però a quin sant li deia jo tot açò?

—M'estava dient que Volero era un imitador de veus que aspirava a...

—Ah, sí, sí; bé, doncs com és lògic, mai arribà a ser eixe imitador de veus total. I fins ací el seu cas no tindria res de particular, per descomptat; la seua originalitat va raure en la manera d'explicar eixe fracàs: deia —i ho deixà per escrit— que no havia fracassat perquè fóra físicament impossible imitar totes les veus del món, sinó perquè sempre fallaria una cosa, fins i tot si ho aconseguira.

—Quina?

—Poder imitar la pròpia veu; comprèn?

—Sí, clar; però, si no m'enganye, això ja ho havia dit Thomas Bernhard en *L'imitador de veus*, precisament en el conte «L'imitador de veus».

—Exacte.

—Doncs en eixe cas no era Volero qui...

—Sap quin any es publicà *L'imitador de veus*?

—Pels huitanta, em sembla.

—Traduït al castellà, el huitanta-quatre; al català, el huitanta-cinc; i en alemany, el setanta-huit. Deu, onze i quatre anys després de la mort del Volero.

—Llavors qui imitava qui?

—Mire, com ja li he dit abans, ara tinc molt de treball... Però si vol un bon titular per al seu article, pot traure'l de la resposta que donava Volero quan li feien preguntes com la seua: deia que, en darrer terme, Déu és l'únic que imita totes les veus i, alhora, l'únic que en pot imitar la pròpia, perquè és l'únic ventríloc mut.

* * *

(1) El terme *gariter* o, fins i tot, *garitero*, que apareix cap al final del text, i del qual es pot escoltar en alguns pobles de la comarca la variant *garriter* (com vaig tenir ocasió de comprovar recentment a la Pobla de Vallbona), forma part del que els dialectòlegs anomenen l'idiòlecte benborserí (estès pel sud-est del Camp de Túria). *Gariter* es diu de la persona que fa garites, i *garita* va prendre en temps immemorials el sentit de trampa, especialment en els jocs de cartes; segurament, per l'ociositat dels ocupants d'aquells

petits habitacles, els quals devien matar el temps amb jocs de mans lucratiu amb els vianants incauts...

Fotografia de l'autor: Irene Rodrigo

Anuncis

Categoria : L'inèdit

Etiquetes : Salvador Company

Bloc a WordPress.com.